

BLUTMAN LÁSZLÓ*

Az Alapjogi Charta és az uniós jog határai

I. A probléma

Az Alapjogi Charta alkalmazási köre korlátozott, szemben az Emberi Jogok Európai Egyezményével, mely elvileg minden állami intézkedésre alkalmazható. A Charta 51(1) cikke ezt úgy fogalmazza meg, hogy a Charta rendelkezései a tagállami intézkedések közül csak azokra alkalmazható, melyek „*uniós jogot hajtanak végre*”. A tagállami intézkedést magában foglalhat jogszabályokat (mint hagyományos normatív állami aktusokat), az állami szervezetszabályozó eszközöket, az egyedi határozatokat, sőt akár az állam alkalmazottainak hivatalos minőségben kifejtett magatartásait is. Azonban nem igazán világos mindig, hogy egy tagállami intézkedés uniós jogot hajt végre vagy sem.

Az utóbbi időben több magyar, a Charta értelmezésére irányuló előzetes döntéshozatali kérelem sorsa bizonyította e nehézséget. Az Unió bírósága sorban tagadta meg az előzetes döntést, mert a kérdéses ügyben a tagállami intézkedés nem uniós jogot hajtott végre, tehát az ügyek kívül estek az uniós jog határain. Így ezen okból nem volt hatásköre a Chartát értelmezni pl. a *Dutka és Sajtos* (C-614/12 és C-10/13; EU:C:2014:30) ügyekben kormánytisztviselők felmentésével összefüggésben; a *Kárász*-ügyben a korbetöltés jogán megszerzett nyugellátás megvonásával összefüggésben (C-199/14; EU:C:2014:2243), illetve a *Balázs és Papp*-ügyben ismételt büntetőeljárás indításával összefüggésben, ha az első alkalommal törvényes vád hiányában szűnt meg az eljárás (C-45/14 EU:C:2014:2021).

A Charta 51(1) cikke nem előzmény nélküli. A Charta előtti időszakból, az uniós alapjogvédelem és a tagállami intézkedések közötti kapcsolatban kulcsfontosságú a *Wachauf*-ítélet, amelyből kiderült, hogy a közösségi alapjogvédelem nemcsak a Közösségek szerveinek aktusait kontrollálja, hanem a tagállamok intézkedéseit is, amennyiben azok *közösségi jogszabályt, intézkedést hajtanak végre* (5/88; EU:C:1989:321). Lényegében ezt a tételt ismétli a Charta.

A *Wachauf*-ügy után a kérdéskört tekintve az első nagy értelmezési kérdés oly módon merült fel, hogy közösségi jogot hajt-e végre azon tagállami intézkedés, mely a közösségi jogtól való eltérést biztosító közösségi jogi szabályon alapul. Például a gazdasági alapszabadságoknál sok olyan kivétel található (mentőklauzulák), ahol valamely körülményre tekintettel az államok korlátozhatják az adott alapszabadságot. Az *ERT*-ítéletben a Bíróság világossá tette, hogy a Közösségekben védett alapjogok fényében kell megítélni azon tagállami intézkedést, amely egy eltérést megengedő közösségi kla-

* egyetemi tanár, SZTE ÁJK Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék

uzulán alapszik (C-260/89; EU:C:1991:254). Minden ilyen, kivételes tagállami intézkedésre a Bíróság úgy tekint, hogy azok az uniós jogban foglalt, *eltérést engedő klauzula-kat hajtják végre*. Velük szemben kettős feltétel áll fenn: meg kell felelniük az adott mentőklauzulában foglalt sajátos követelményeknek (szükségesség, arányosság, stb.), és egyben összhangban kell lenniük a Chartával.

A *Wachauf*- és az *ERT*-ítéleteken alapuló két esetjogi vonal megszilárdult, de nem bizonyult elegendőnek arra, hogy a gyakorlatban felmerülő problémák mindegyikét meg lehessen oldani. Ez gyorsan kiderült azután, hogy a Charta szerződéses szintű jogszabályként 2009. december 1-én hatályba lépett. Új helyzet adódott. Az uniós alapjogok magasszintű szabályozása új érdekérvényesítési eszközt jelentett, és egyre több olyan ügyet vetett fel, ahol a Charta alkalmazhatósága legalábbis kérdéses volt, mert nem lehetett tudni, hogy a támadott tagállami intézkedés az uniós jog hatókörébe tartozt-e vagy sem. A problémát a *Fransson*-ügy élezte ki (C-617/10; EU:C:2013:105), ahol a *Wachauf*- és *ERT*-esetjogi tételek nem adtak választ.

II. Uniós alapjogi kontroll és a nem harmonizált tagállami eljárási szabályok

Az előzetes döntéshozatali kérelem folytán indult *Fransson*-ügy közismert, így csak röviden utalok rá. A svéd adóhatóság megállapította, hogy az adóalany ÁFA, munkáltatói járulék és jövedelemadó tekintetében nem valós adatokat szolgáltatott egy bizonyos időszakban, és ennek folytán adóeljárásban adóbírságot rótt ki vele szemben. Később azonban büntetőeljárás indult az adóalany ellen adócsalás miatt. Az Unió Bíróságának arra kellett választ adni, hogy a Chartában foglalt kétszeres értékelés tilalma (*ne bis in idem*), mint alapjog akadály-e annak, hogy a közigazgatási eljárásban kirótt adóbírság után, az adóalanyt adócsalás miatt büntetőeljárásban is felelősségre vonják. Előkérdésként viszont azt kellett eldönteni, hogy a Charta hatálya kiterjed-e az ügyre, a büntetőeljárással a svéd állam uniós jogot hajtott-e végre.

Az ügy által felvetett nehézség a következőképpen összegezhető. (i) Csak az ÁFA tartozik az uniós jog által harmonizált adóterületekhez, a jövedelemadó és a munkáltatói járulék nem. (ii) A büntetőeljárási szabályok nagy része nem harmonizált. (iii) A svéd állam a büntetőjogszabályait nem kifejezetten az uniós jog végrehajtására fogadta el, és a büntetőjog természetesen nem csak uniós jog végrehajtására szolgál. (iv) Az uniós jog nem írja elő, hogy a tagállamnak büntetőeljárást kell indítani ÁFA-csalás gyanúja esetén. Ezek a nehézségek mutatják, hogy igen elmosódottak az uniós jog határai, és ennek megfelelően a Charta hatálya bizonytalan lehet.

A Bíróság mindennek ellenére megállapította, hogy a svéd intézkedés (a konkrét büntetőeljárás) a Charta hatálya alá tartozik, mert az adóbírságok kiszabásának alapját képező, valamint a büntetőeljárás alapjául szolgáló nemzeti jogszabályok alkalmazásával a svéd állam uniós jogot hajt végre. Ennek indoklásaképpen, a Bíróság felsorol néhány uniós jogszabályt, melyek együttes alkalmazása az uniós jog hatókörébe vonja a *Fransson* elleni büntetőeljárást. A Bíróság úgy vélte, hogy a 2006/112/EK irányelv (ÁFA-irányelv) 2. cikke (irányelv hatálya), 250. cikkének (1) bekezdése (az ÁFA bevallásáról) és 273. cikke, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés 325. cikke (küzdelenem a csalás ellen), kiegészülve Európa Unióról szóló szerződés 4(3) cikkében foglalt

hűségklauzulával megalapozza a Charta alkalmazását. Az irányelvből következik a Bíróság szerint, hogy minden egyes tagállam köteles elfogadni jogalkotási és közigazgatási rendelkezéseket annak érdekében, hogy biztosítsa az ÁFA beszedését. Itt különösen a 273. cikknek van jelentősége, ahol az irányelv megengedi a tagállamoknak, hogy az adócsalás megakadályozása érdekében más kötelezettségeket is megállapíthassanak az adóalanyokkal szemben, mint ami az irányelvben van. Van tehát egy igen általános utalás a lehetséges tagállami intézkedésekre, amely más, kiegészítő uniós jogi rendelkezéssel megalapozza a Charta alkalmazását.

A *Fransson*-ítélet témánk tekintetében egy teljesen új tételt állított fel, ami a következőképpen összegezhető. (i) A Charta alkalmazását megalapozhatja, amennyiben valamely uniós jogszabályban *van egy általános utalás* arra nézve, hogy a tagállam megfelelő intézkedéseket (esetleg szankciókat) fogadhat el a jogszabály által szabályozott tárgykörben. (ii) Nem szükséges, hogy az állam az intézkedést kifejezetten és célzottan az uniós jog végrehajtásaként fogadja el. (iii) Nem szükséges, hogy a kérdéses tagállami intézkedés (eljárás vagy szabályozás) kizárólagosan az uniós jog végrehajtását szolgálja. Az *ERT*-ítélettel szemben, itt nem szükséges, hogy egy uniós jogszabály konkrét, kivételes intézkedést tegyen lehetővé, hanem elég, ha az uniós jogszabály általánosan utal egy (nem kivételes) tagállami intézkedés lehetőségére.

A *Fransson*-ügy már előrevetítette, hogy az Unió Bíróságának azon tagállami eljárási szabályok és eljárások esetében komoly elhatárolási nehézségei lesznek, melyek során uniós joghoz kapcsolódó igényeket is érvényesítenek. E tekintetben igen nehéz dió volt a *Morcillo*-ügy (C-169/14; EU:C:2014:2099). A spanyol eljárási szabályok értelmében, a jelzalogtárgyra vezetett végrehajtás elleni kifogás tárgyában hozott bírósági határozat elleni fellebbezés az adós tekintetében kizárt volt, míg a szolgáltató ugyanakkor fellebbezhett a kifogásnak helyt adó, és az eljárást megszüntető határozat ellen. Az ügyben a szabályt egy bankkal kötött szerződésből folyó kötelezettségeket biztosító jelzalogtárgy elleni végrehajtásnál alkalmazták. Természetesen felvetődik a hatékony jogorvoslathoz való jog és a fegyveregyenlőség elve a Charta 47. cikke értelmében. De a Chartát csak akkor lehet alkalmazni, ha ez a spanyol eljárási szabály uniós jogot hajt végre. *Wahl* főtanácsnok úgy vélte, hogy egy ilyen szabály a tagállamok eljárásjogi autonómiájának körébe tartozik, és nem lehet rámutatni olyan uniós jogszabályra, melyet végrehajtana.

A Bíróság másként látta, és itt talán még messzebb ment, mint a *Fransson*-ítéletben. Megállapította, hogy ez a spanyol eljárási szabály uniós jogot hajt végre. A 93/13/EGK tanácsi irányelv 7. cikkének (1) bekezdése ugyanis előírja, hogy a tagállamokban megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását. Az ügy összefüggéseiben a végrehajtás elleni kifogás során történhetett meg az adós részéről először a szerződéssel kapcsolatban a tisztességtelen feltételek létre történő hivatkozás. A 7. cikket a Charta 47. cikkel összefüggésben kell értelmezni, mely előírja a jogorvoslathoz való jogot és a fegyveregyenlőséget. A két rendelkezés egyfajta együttes alkalmazása az adott ügyben felmerült tényállást bevonja az uniós jog hatókörébe.

Ezzel a Bíróság részben azt állította, hogy nem megfelelő, nem hatékony eszköz biztosít egy állam az irányelv végrehajtása során, ha a jelzalogtárgyra vezetett végrehajtás elleni kifogás tárgyában hozott bírósági határozat elleni fellebbezés kizárt, és így az adós másodfokon nem tud érvelni amellet, hogy a végrehajtásnak alapjául szolgáló kö-

telezettségeket tartalmazó szerződésben tisztességtelen feltétel is volt. Természetesen ennek a tételnek az a szépséghibája, hogy a Bíróság már felhasználta a Chartát az irányelv értelmezésére még azelőtt, hogy megállapította volna a Charta alkalmazhatóságát. Erre valószínű azért volt szüksége, hogy indokolni lehessen, miért szükséges biztosítani másodfokú eljárás lehetőségét az adós számára, és ezzel egyben azt, hogy másodszer, másodfokon is érvelhessen a tisztességtelen szerződési feltétel megállapítása mellett.

Az eljárási szabályoktól részben eltérő problémákat vetnek fel a nem harmonizált tagállami anyagi jogi jogszabályok.

III. Uniós alapjogi kontroll és a nem harmonizált tagállami anyagi jogi szabályok

A jogi eljárások (és a vonatkozó eljárási szabályok) a tagállamokban sokcélúak, és a legkülönbözőbb igények érvényesítésére szolgálhatnak. Az anyagi jogi normák már érdemben kapcsolódhatnak az uniós jog bizonyos szabályaihoz. Ez a kapcsolódás sokféle lehet. Lehet közvetlen kapcsolat, ahol például egy irányelvet átültető jogszabályról van szó (tehát tkp. az uniós jog végrehajtásáról), míg lehet igen távoli az összefüggés, például egy uniós szabályozás alkalmazása során, magánfeleknél keletkezett kár megtérítésének járulékos szabályainál. Ez utóbbira példa az előzetes döntéshozatali kérelemre indult magyar *Érsekcsanád*-ügy (C-56/13, EU:C:2014:352).

Az ügyben 2006 tavaszán a magyar hatóságok a 2006/105 és a 2006/115 bizottsági határozattal összhangban több intézkedést hoztak H5N1 madárinfluenza elleni védekezés keretében egy pulykanevelő telepet üzemeltető gazdasági szereplővel szemben (védőkörzet kijelölés, és pulykabezállítási tilalom). Ezzel kárt okoztak a magánfélnek. A magyar állategészségügyi szabályozás, az ilyen intézkedésekkel okozott károk megtérítéséből kizárta az elmaradt hasznok megtérítését. Az igényérvényesítés során a magyar bíróság arra keresett választ, hogy a korlátozó szabály összhangban van-e a Chartában biztosított olyan alapjogokkal, mint például a hatékony jogorvoslathoz és a tulajdonhoz való jog. A Charta alkalmazása csak akkor jöhetett szóba, ha az ügyben uniós jogot hajtott végre a kár megtérítésére vonatkozó magyar állami szabályozás.

Az Unió Bírósága úgy vélte, hogy a kár megtérítésére vonatkozó tagállami szabályok nem uniós jogot hajtottak végre. Az adott bizottsági határozatok nem tartalmaznak olyan rendelkezéseket melyek az e határozatokban előírt intézkedések által okozott károk megtérítésére irányuló külön szabályozás létrehozását célozzák. A károk megtérítésének módja a nemzeti jogalkotó döntése, így az nem esik az uniós jog hatálya alá, tehát a Charta nem alkalmazható. A védintézkedések közvetlen végrehajtását jelentették az uniós jognak, de az ezen intézkedésekkel okozott károk megtérítése már csak járulékos kérdés. A károk megtérítése nem kapcsolható az uniós joghoz pusztán azon okból, mert az azt végrehajtó tagállami intézkedésekkel okozták. Egy dolog egy uniós intézkedés tagállami kikényszerítése (uniós jog hatókörébe esik), és más dolog ezen intézkedéssel okozott károk kompenzálása (tagállami hatáskör). Ezzel a Bíróság nem lépett túl a *Francovich*-ügy árnyékán: az uniós jog megsértésével a tagállam által okozott károk esetében van uniós jogi mérce (*Francovich*-elv), de az uniós jog végrehajtásával a tagállam által okozott károk esetében marad a nemzeti jogszabályokban foglalt feltételrendszer (*Érsekcsanád*-ítélet).

Az *Érsekcsanád*-ítélet már mutatja a határokat: az uniós jog végrehajtásával összefüggésben felmerült járulékos jogi kérdések nem feltétlenül tartoznak az uniós jog hatókörébe. A Bíróság a tagállami anyagi jogi normák esetében más tekintetben is megszorítóan értelmezi, hogy azok mikor hajtanak végre uniós jogot. Ennek a legszembeszökőbb, újabb példája a *Dano*-határozat (C-333/13, EU:C:2014:2358).

Az ügyben felvetődő – a témánkat érintő - probléma a következő volt. Egy tagállam intézkedésénél, mellyel a *megélhetési költségeket fedező, nem járulékalapú szociális ellátások* indokolatlan igénybevételének elkerülése érdekében teljesen vagy részben kizárja a rászoruló uniós polgárokat az azonos helyzetben lévő, saját állampolgáraiknak nyújtott ellátások folyósításából, a Charta alkalmazása lehetséges-e (az emberi méltóságot és a törvény előtti egyenlőséget biztosító rendelkezések). Első pillantásra a kérdés az uniós jog végrehajtásának tűnik, mert a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló a 883/2004 rendelet tartalmaz szabályokat az ilyen ellátásokra (70. cikk). Leírja az ilyen ellátások jellegzetességeit, kiköti, hogy csak a lakóhely szerinti állam nyújthatja, de a jogosultság feltételeinek meghatározását a tagállamokra hagyja (nem szól róla). A jogosultság feltételeit meghatározó tagállami szabályok, tehát akár az uniós rendelet végrehajtásának is tekinthetőek.

A Bíróság nem így gondolta. Mivel a rendelet egyáltalán nem szól az ilyen ellátás folyósításának feltételeiről, még csak általános utalás formájában sem, így nem tekinthető az uniós jog végrehajtásának a vonatkozó tagállami jogszabály. Így a Charta hatálya nem terjed ki a kérdésre, és a vonatkozó tagállami intézkedésre, tehát a Bíróságnak nincs hatásköre a Charta értelmezésére az adott ügyben.

Az, hogy mi minősül az uniós jog végrehajtásának, tehát a tagállami anyagi jogi normáknál meglehetősen szűken értelmezendő. A *Dano*-határozat alapján, egy uniós jogban elismert jogintézmény lehetséges tagállami alkalmazásának a feltételeit leíró tagállami jogszabály még nem jelenti feltétlenül az uniós jog végrehajtását, ha az nem köthető legalább valamilyen általános utaláshoz az uniós jogban. Ez különösen érdekes megvilágításba helyezheti az irányelveket átültető tagállami jogszabályok helyzetét, és kapcsolatát az uniós joggal.

IV. Van-e valamilyen általános rendezőelv?

Az uniós jog és a tagállami jogok sokféle, és sokféleképpen tipizálható kapcsolati formái nagy bizonytalanságot keltenek az Alapjogi Charta alkalmazhatóságának vizsgálatánál. Nem nélkülözhető általános rendező elvek felállítása, melyek kiszámíthatóságot hozhatnak az esetjogba. Jelenleg két ilyen elvet látok.¹

Az első ilyen elv a tényállás-központúság. Már a fenti példák némelyikénél is látszott, hogy az uniós jog hatóköre nem egy tagállami szabályozás tekintetében állapítható meg (ez sokcélú szabályozásnál nem is lehetséges), hanem a konkrétan felmerült ügy, tényállás tekintetében. Ha egy tagállami eljárási szabály kizárja a jogi személyek perbeli költségmentességét, akkor a Charta attól függően alkalmazható, hogy az alapügy uniós jog által szabályo-

¹ Fontanelli a Bíróság pragmatizmusának tudja be az elvi megnyilvánulások hiányát, FONTANELLI, FILIPPO: *The Implementation of European Union Law by Member States under Article 51(1) of the Charter of Fundamental Rights*. (20) Columbia Journal of European Law (2014) 246. p.

zott tényállás-e, *DEB*-ítélet (C-279/09, EU:C:2010:811). A tényállás-központúság további megnyilvánulása, hogy amennyiben a perben alkalmazott tagállami jogszabály uniós jogot hajt ugyan végre, de a peres fél nem esik a személyi hatálya alá, az ügy az uniós jog alkalmazási körén kívülre kerül, pl. *Iida*-ügy (C-40/11; EU:C:2012:691).

További elvként, a Bíróság – különösen a nem harmonizált anyagi jogi normák tekintetében – felállította a „*kellően közeli kapcsolat*” tesztet, pl. a *Siragusa*-ügy (C-206/2013; ECLI:EU:C:2014:126).² Mivel az uniós jog és nemzeti intézkedések között sokféle kapcsolat lehet, és nem lehetséges éles határok húzása, így a Charta csak akkor alkalmazható, ha a kapcsolat (kellően) közeli. Mivel ez még önmagában nem sokat mond, így a Bíróság további kiegészítő kritériumokat határozott meg korábbi ügyek alapján. Ilyen lehet például: (i) a nemzeti szabályozás uniós jogi rendelkezés végrehajtására irányul-e, és annak a jellege; (ii) az uniós jog hatálya alá tartozó célokra kívül más célok elérésére is irányulhat-e a nemzeti intézkedés; (iii) létezik-e olyan uniós jogi különös szabályozás, amely az adott területre vonatkozik, vagy amely azt érintheti; (hasonlóan már az *Iida*-ügyben). Mindez még igen kevés iránymutatást ad, és a jövő kérdése, hogy a Bíróság ezt milyen irányban finomítja tovább.

Egyéb, kellő iránymutatást nyújtó rendezőelv híján,³ az alábbiakban egy esettérképben összefoglalom, hogy az uniós és tagállami jogok kapcsolatának milyen típusai mutatkoztak az esetjogban, és erre milyen megoldások születtek.⁴

1. sz. táblázat

tipizált tagállami intézkedések (normatív vagy egyedi aktusok)	az uniós jog alkalmazási körébe tartozik-e	példák/jogesetek
1) különös uniós jogi szabályozás által előírt alkalmazó, értelmező, kiegészítő tagállami intézkedések (akár anyagi, akár eljárásjogi)	igen (a tulajdonképpeni végrehajtó intézkedések)	<i>Wachauf</i> (1989) <i>Bostock</i> (1994) <i>Scarlet Extended</i> (2011) <i>Banif Plus Bank</i> (2013)
2) az uniós jog konkrét, <i>eltérést engedő szabályán alapuló</i> tagállami intézkedés (negatív utalás) (jellegzetesen: a gazdasági alapszabadságok mentőklauzulái)	igen (az alapjogok támogathatják, vagy ellensúlyozhatják a kivételes intézkedést)	<i>Elliniki Radiophonia (ERT)</i> (1993) <i>Orfanopoulos</i> (2004) <i>Sayn-Wittgenstein</i> (2010)
3) uniós jogi szabályozás	igen (de nem kizárt a	<i>Rodriguez Caballero</i> (2002)

² A határozat szövegében (24. pont) nincs benne a „kellően” módosítószó.

³ *Schima* ügy véli, hogy ennek ellenére, nem volt olyan ügy a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése után, amikor ne lett volna alapos érve a Bíróságnak a Charta alkalmazására egy tagállami intézkedés tekintetében, SCHIMA, BERNHARD: *EU Fundamental Rights and Member State Action After Lisbon*. (38) Fordham ILJ 2015. 1124. p.

⁴ L. erre még BLUTMAN LÁSZLÓ: *Az Európai Unió joga a gyakorlatban*. HVG-ORAC, Budapest, 2013. 542–546. o. Az egyéb, hasonló rendszerezési kísérleteket összefoglalja FONTANELLI, FILIPPO: *National Measures and the Application of the Charter of Fundamental Rights of the European Union*. (14) Human Rights Law Review (2014) 251–255. pp.

<i>általános utalása</i> további tagállami intézkedésekre (akár anyagi, akár eljárásjogi)	„kellően közeli kapcsolat” teszt alkalmazása)	<i>Texdata Software</i> (2013) <i>Fransson</i> (2013)
4) uniós joggal kapcsolatos igények érvényesítésére szolgáló eljárásban tagállami (büntető vagy polgári) eljárási szabályok	igen, ha az eljárásban érvényesített igény legalább részben uniós jogon alapul	<i>Rubach</i> (2009) <i>DEB</i> (2010) <i>Morcillo</i> (2014)
5) egy konkrét uniós jogszabály (vagy az uniós jog egésze által) <i>szabadon hagyott</i> , de megosztott hatásköri területen hozott tagállami intézkedések	fő szabályként nem; kivételesen igen, ha kellően közeli kapcsolat (<i>ad hoc</i> értékelés jelentősége)	<i>Maurin</i> (1996) <i>Dano</i> (2014) <i>Érsekcsanád</i> (2014)
6) tárgyat tekintve kizárólagos tagállami hatáskörben hozott tagállami intézkedések	kivételesen igen, ha egy gazdasági alapszabadság érvényesülését érinti (másodlagos kontroll)	<i>Schumacker</i> (1995) <i>Futura Participations</i> (1997) <i>García Avello</i> (2003) <i>Schempp</i> (2005)

LÁSZLÓ BLUTMAN

CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS AND THE LIMITS OF EU LAW

(Summary)

The scope of application of the EU Charter of Fundamental Rights is limited. Article 51(1) says that the provisions of the Charter are applicable to Member States' measures only if „they are implementing Union law”. This rule can be traced back to the ECJ's *Wachauf* judgment. In this context, the meaning of „implementation” has not been clarified except one respect. In *ERT* the Court declared that EU general principles (protecting fundamental rights) control those MS measures that derogate from EU law. This short article examines some problems of how to distinguish MS measures which are controlled by the Charter from those which are not. Under the ECJ's post-Lisbon case law the author has discerned six different patterns which include specific types of relations between EU law and MS measures and added some of the ECJ cases that show the relevant pattern.